

Številka: 0120-199/2019/5

Datum: 19. junij 2019

Zadeva: Stališče Komisije Republike Slovenije za medicinsko etiko o vzpostavitvi formalne ureditve postopkov za potrditev spolne identitete za osebe s spolno disforijo

KME je zadevo o vzpostavitvi formalne ureditve postopkov za potrditev spolne identitete za osebe s spolno disforijo obravnavala na treh svojih sejah: prvič dne 16. 4. 2019 drugič dne 14. 5. 2019 in tretjič dne 18. 6. 2019 in zavzela spodnje stališče.

KME se je seznanila z dejstvom, da je bila zaradi potrebe po pomoči osebam, ki imajo težave zaradi spola, na pobudo psihiatra specialista za motnje spolnosti na Psihiatrični kliniki v Ljubljani že pred desetletji osnovana skupina zdravnikov različnih specialnosti, ki je delovala kot konzilij. V današnjem času je to delovna skupina, ki se je poimenovala *Interdisciplinarni konzilij za potrditev spolne identitete*, v katerem sodelujejo: specialisti psihiatrije (psihiatrinja, evropska specialistka spolne medicine, vodi konzilij, vključuje se tudi specialistka psihiatrinja za otroke in mladostnike), specialisti interne medicine endokrinologi, specialisti ginekologije in porodništva, specialist urologije, specialist plastične, estetske in rekonstruktivne kirurgije in specialist otorinolaringologije. Konzilij sodeluje tudi z Zavodom TransAkcija in Legebitro. Občasno se v delovanju konzilija pojavljajo težave zaradi izpada posameznih specialistov, kar posledično ovira ustrezno zdravljenje. Konzilij deluje po smernicah WPATH (World Professional Association for Transgender Health) z upoštevanjem Standards of Care (SOC) for Gender Identity Disorders. SOC vsebujejo klinične poti za posamezna področja obravnave za zdravljenje otrok, mladostnikov in odraslih, kriterije za različne faze zdravljenja (psihoterapevtsko, hormonsko, kirurško), zasledujejo učinke zdravljenja in epidemiološke ugotovitve. Konzilij deluje na prostovoljni osnovi in nima formalnih možnosti vpliva za razvoj področja, npr. za dodatno izobraževanje strokovnjakov, ki je nujno za pridobivanje specialnih znanj, na izboljšanje postopkov obravnave, na izobraževanje zdravstvenih delavcev in družbe, ipd. Konzilij, ki je edini v državi, kljub dolgotrajnemu obstoju nima urejene jasne pravne podlage. Na Psihiatrični kliniki v Ljubljani deluje že več kot trideset let tudi ambulanta za spolno zdravje, ki jo vodi specialistka psihiatrije, ki je evropska specialistka spolne medicine. V Sloveniji strokovnjaki za področje motenj v zvezi s spolnostjo delujejo tudi v Slovenskem združenju za spolno medicino (vodi ga urolog; članstvo je multidisciplinarno) in Slovenskem seksološkem društvu (vodi ga specialistka ginekologije in porodništva z evropskim izpitom iz spolne medicine). Povezujejo se z Evropskim združenjem za spolno medicino (European Society for Sexual Medicine - ESSM) in Mednarodnim združenjem za spolno medicino (ISSM). Slovenski specialisti v Ljubljani so mednarodno priznani, gostili so kongres ESSM, ki je bil uspešen in odmeven v strokovnih krogih.

Transseksualnost oziroma spolna disforija označuje nelagodje, ki ga povzroči razlika med spolno identiteto, ki jo čuti oseba in spolom, ki ji je bil določen ob rojstvu. Povezano je z željo osebe kako živeti in z dejstvom, kako jo prepoznavajo drugi. Lahko se pojavlja že v otroškem in mladostniškem obdobju. Za osebe s spolno disforijo je pomembno, da se njihovo stanje in občutenje strokovno razmeji od bolezni, pri katerih se spolna disforija prehodno pojavlja kot simptom ali znak. Po drugi strani, lahko neprepoznana in nezdravljena spolna disforija vodi v

duševno bolezen. Zato je osebam s spolno disforijo treba zagotoviti ustrezno zdravstveno obravnavo. Cilj obravnave je zmanjšanje težav posameznika zaradi spolne disforije in celosten osebnostni razvoj ob ustreznem psihoseksualnem razvoju. Proces obravnave je vedno prilagojen osebi.

KME ugotavlja, da je medicinska stroka že pred desetletji spontano prepoznala problematiko in si od takrat prizadeva nuditi ustrezno pomoč in zdravljenje osebam s spolno disforijo, da bi poosebile spolno identiteto, izgradile pozitivno samopodobo in se vključevale v družbo. Gre za kompleksne biopsihosocialne in medicinske procese. Z napredkom informacijskih tehnologij in dostopa do informacij in nenazadnje razvijajoče se destigmatizacije v družbi, se javlja tudi več oseb, ki prepoznajo svoje težave in iščejo strokovno pomoč. V zadnjih letih se pogosteje kot v preteklosti strokovnjaki srečujejo z možnostjo spolne disforije pri otrocih in mladostnikih, kjer je potreben še posebno skrben in starostnemu obdobju prilagojen pristop.

KME z namenom izboljšanja sedanjega stanja, tako za strokovnjake kot za osebe s težavami, predlaga sistemsko ureditev za reševanje področja z ustanovitvijo Strokovnega kolegija/konzilija za obravnavo spolnih disforij na nivoju Ministrstva za zdravje, z vodjo izkušenim_no psihiatrom_injo specialistom_ko spolne medicine. Strokovni kolegij bo organ s kompetencami za urejanje postopkov zdravstvene obravnave oseb s težavami zaradi spola v Republiki Sloveniji, za nadaljnji razvoj stroke in posvetovalni organ za ministrstvo od slovenskih (pre)oblikovalcev pravnih postopkov v zvezi s spremembo spola pričakuje KME ustrezno sistematično prevetritev teh pravnih z vidika primerjalnega (zdravstvenega) prava, mednarodnega prava in slovenskega ustavnega prava, še zlasti proučitev pravnih pristojnosti zadevne zdravstvene komisije. Posebej skrbno velja opredeliti vpetost te komisije v upravnopravne postopke spremembe spola zlasti z vidika dostojanstva pacienta in možnost vpisa tako imenovanega neopredeljenega spola v rojstno matično knjigo, kot to urejajo nekatere velike evropske države.

V imenu KME pripravila:

Prim. dr. Dušica Pleterski Rigler, dr. med.

Prof. dr. Damjan Korošec, univ. dipl. prav.

dr. Božidar Voljč, dr. med.,
predsednik KME